

A systematic review of iranian studies related to the effect of couple therapy methods on relationship disengagement

Faezeh Salayani¹, Mohammad Javad Asghari Ebrahimabad², Mohammad Ali Besharat³, Behrooz Mahram⁴,

Sakineh Soltani Kouhbanani⁵

1. Ph.D Candidate in Counseling, Faculty of Education and Psychology, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran. E-mail: f.salayani90@hotmail.com

2. Associate Professor, Department of Psychology, Faculty of Education and Psychology, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran. E-mail: Mjasghari@um.ac.ir

3. Full Professor, Department of Psychology, Faculty of Psychology and Education, University of Tehran, Tehran, Iran. E-mail: besharat@ut.ac.ir

4. Associate Professor, Department of Curriculum Studies and Instruction, Faculty of Education and Psychology, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran. E-mail: bmahram@um.ac.ir

5. Assistant Professor, Department of Education and Counseling Psychology, Faculty of Education and Psychology, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran. E-mail: S.soltani@um.ac.ir

ARTICLE INFO

Article type:

Research Article

Article history:

Received 27 October 2023

Received in revised form 23 November 2023

Accepted 31 December 2023

Published Online 22 August 2024

Keywords:

couples therapy methods, couples, relationship disengagement, systematic review

ABSTRACT

Background: Relationship disengagement is the first step in the process that eventually leads to marital dissolution and is related to marital distress, poor communication, and mental health such as depression. Despite most of studies conducted regarding the effectiveness of couple therapy methods on emotional disengagement in Iran, a coherent summary and analysis of the types of couple therapy effective methods on relationship disengagement are not available.

Aims: This study aimed to investigate couple therapy methods on relationship disengagement for Iranian studies.

Methods: This study was descriptive and is a systematic review study according to the implementation method. The statistical population was all studies related to the purpose of the study published from 2003 to 2022. Out of 90 studies that were identified after searching and screening, 23 studies were evaluated for data extraction. This review study searched for Iranian studies using the keywords "couple therapy, marriage, effectiveness, couple, clinical trial, emotional divorce, couple burnout, marital disaffection, and marital frustration" and the multiple databases SID, and MagIran were screened. Data analysis was done using descriptive statistics of frequency and percentage.

Results: After checking the quality of the articles and considering the inclusion criteria, 23 eligible articles were reviewed in line with the objectives of the present study. The results of the studies showed that couple therapy was effective in relationship disengagement ($p < 0.05$). Most of the studies were related to the effect of couple therapy based on reality therapy, emotion-focused couple therapy, cognitive-behavioral couple therapy, and acceptance and commitment therapy.

Conclusion: Based on research findings, the results of these review studies showed that couples therapy interventions have a significant effect on relationship disengagement.

Citation: Salayani, F., Asghari Ebrahimabad, M.J., Besharat, M.A., Mahram, B., & Soltani Kouhbanani, S. (2024). A systematic review of iranian studies related to the effect of couple therapy methods on relationship disengagement. *Journal of Psychological Science*, 23(138), 1301-1317. [10.52547/JPS.23.138.1301](https://doi.org/10.52547/JPS.23.138.1301)

Journal of Psychological Science, Vol. 23, No. 138, 2024

© The Author(s). DOI: [10.52547/JPS.23.138.1301](https://doi.org/10.52547/JPS.23.138.1301)

✉ **Corresponding Author:** Mohammad Javad Asghari Ebrahimabad, Associate Professor, Department of Psychology, Faculty of Education and Psychology, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran.
E-mail: Mjasghari@um.ac.ir, Tel: (+98) 51-38805869

Extended Abstract

Introduction

Marriage is considered to be the most intimate relationship during adulthood and the main source of affection and support. Still, over time, love and affection between couples gradually fade, and they live together with a lack of love, affection and indifference (Alaghband et al., 2020). The results of a longitudinal study on marriage showed that marital satisfaction decreases over time (Karney & Bradbury, 2020). Factors that reduce relationship satisfaction include spouses' personality, reduced feelings of love and affection, marital conflict, and emotional indifference. This emotional indifference is known as relationship disengagement (Abbasi, 2018). Relationship disengagement is the first step in the process that ultimately leads to marital dissolution (Abbassi et al., 2019).

Relationship disengagement is called emotional indifference and relational distancing. In another definition, relationship disengagement is the gradual loss of love, and emotional indifference towards the spouse (Callaci et al., 2021). Barry et al. (2008) operationalized the concept of relationship disengagement as a unique construct consisting of emotional, cognitive, and behavioral components. The emotional and affective components of relationship disengagement are defined as marital disaffection, emotional disengagement, and emotional indifference, and the cognitive and behavioral components include cognitions and behaviors efforts to increase the physical or psychological distance from the spouse (Abbasi & Alghamdi, 2017; Abbasi et al., 2018; Callaci et al., 2021).

Few English studies have tried to investigate the factors affecting relationship disengagement. Barry et al. (2008) tried to provide a theoretical consensus regarding the relationship disengagement. Iranian studies have only conducted on the component of emotional disengagement, i.e., marital disaffection, emotional divorce, and couple burnout.

The results of several studies show the upward trend of divorce in recent decades in Iran, while the marriage rate is decreasing (Hooshmandi et al.,

2019). Relationship satisfaction is associated with lower blood pressure, lower mortality, marital satisfaction, and life satisfaction (Lyvers et al., 2022). An important issue is choosing the effective treatment for couples experiencing relational distress. A study that comprehensively and systematically conducted couple therapy methods on relationship disengagement and highlighted the findings of these studies have been neglected and its necessity is felt. Identifying, evaluating, and summarizing these studies, provides more access to evidence-based couple therapy methods that are effective on the Iranian population, and it is possible to decide to choose an effective treatment for distressed couples. Therefore, this systematic review study, identifies the evidence-based couple therapy methods in relationship disengagement. Therefore, the current research sought an answer to the question, which couple therapy methods have been conducted on relationship disengagement in Iranian studies in the last two decades?

Method

This study was conducted according to the PRISMA 2020 Checklist recommendations for systematic review. The statistical population included all clinical trial articles and the effectiveness of couple therapy methods that were published in Persian journals between 2003 and 2022. We performed a literature search using SID, MagIran, and Ensani databases with the search terms "couple therapy", "marital", "effectiveness", "couple", "clinical trial", "emotional divorce", "marital burnout", "marital disaffection", and "marital frustration". We selected this strategy to identify couple therapy methods for disengaged couples. A broad search strategy was chosen owing to the variation in terminology surrounding this topic. The inclusion criteria included the following: The study should include investigating the effectiveness of a couples therapy approach to target emotional divorce, burnout, frustration, and marital disaffection. The method should be in the form of randomized clinical trial designs, quasi-experimental or semi-experimental studies, and single-case experimental designs; Studies have been published in Farsi. Exclusion criteria included: lack of access to the full-text of the studies, studies conducted on individuals,

studies whose quality was not suitable according to the criteria considered, conference studies, letters to the editor. Studies that did not address our research question were excluded. Studies identified by the search strategy were initially screened by title and abstract.

The review was conducted independently by researchers using a standard data extraction form. The quality of the published articles was assessed based on the criteria of Gifford et al. (2007).

Results

Our search strategy identified 23 studies and once duplicates were removed, and a total of 3278 studies were available for screening. Screening excluded 15 studies that were conducted on patients with chronic disease and mental severe disorders. Full-text review of 75 studies resulted in the further exclusion of 47. Because they did not meet our study design criteria (i.e. not mentioning the source of the couples therapy protocol, lack of access to the original treatment protocol, and the implementation of treatment on married women). In total, with assessing the quality of the remaining studies, 23 studies were included in our analysis (Figure 1).

Two included studies used the single-case study design, and 22 studies used the semi-experimental method and all included studies conducted on the

subjects of married couples. In included studies, the majority of them focused on the concept of couple burnout (n=12), emotional divorce (n=6), marital boredom (n=5), and marital disaffection (n=1).

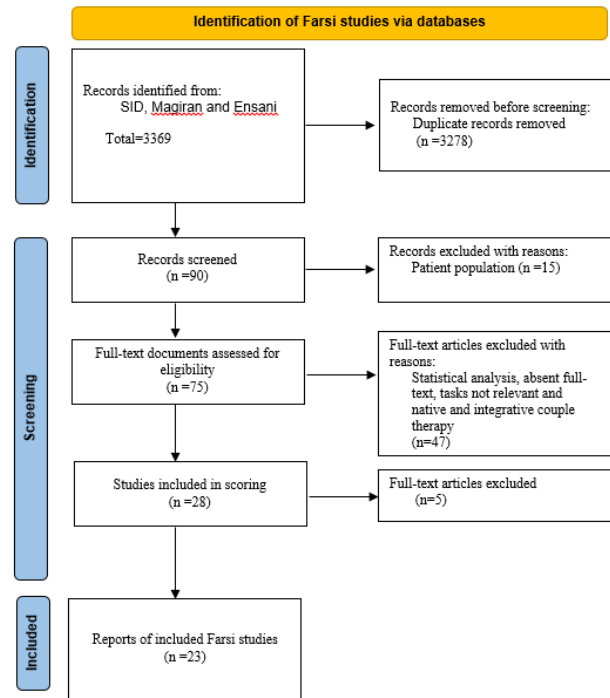

Figure 1. Study selection process

Table 1. The effect of couple therapy methods on relationship disengagement in the reviewed studies

Main categories	Frequency of studies	Studies
Couples Therapy Based on Choice Theory/Reality Therapy	5	Ghazanfari et al., (2018), Jafarimanesh et al., (2020), Sodani et al., (2017), Masoud Maydanchi et al., (2020), Mollajafarlou et al., (2022)
Emotionally Focused Couple Therapy	4	Hatami et al., (2021), Heidarpour Eskandari et al., (2022), Mohammadi et al., (2019), Masoud Maydanchi et al., (2020)
Cognitive Behavioral Couple Therapy	3	Rajabpour & Nejat (2019), Mohammadi et al., (2017), Mollajafarlou et al., (2022)
Acceptance and Commitment therapy	3	Arianfar & Rasouli (2019), Moghim et al., (2022), Najarasl et al., (2021)
The Guttman Method	2	Havassi et al., (2017), Fotohi et al., (2018)
Schema therapy/Emotional Schema therapy	2	Asgari & Goodarzi (2018), Moghim et al., (2022)
Integrative Behavioral Couple Therapy	2	Hashemi & Eyni (2020), Panahi et al., (2018)
Self-Regulated Couple Therapy	2	Ahmadi et al., (2016), Habibalah Zadeh et al., (2020)
Imago Reallionship Therapy	2	Mohannaee et al., (2019), Nazarpour et al., (2019)
Mindfulness-Based Interventions	2	Heidarpour Eskandari et al., (2022), Salehpour et al., (2020)
Solution-Focused Brief Therapy	1	Arianfar & Rasouli (2019)
Transactional Analysis Therapy (Eric Berne)	1	Soodaniet al., (2017)
Dialectical Behavior Therapy	1	Habibalah Zadeh et al., (2020)
Positivity	1	Najar Asl et al., (2021)
Narrative Therapy	1	Fotohi et al., (2018)

Conclusion

The purpose of this study was to investigate couple therapy methods on relationship disengagement through a systematic review. The concept of relationship disengagement includes emotional, affective, cognitive and behavioral components. The emotional components of which are investigated in Persian studies (i.e. emotional divorce, marital boredom, couple burnout, and marital frustration, marital disaffection). Most of the included studies conducted on the sample of divorce subjects and clients referring to counseling clinics and psychological services. The research findings revealed the effectiveness of couples therapy models. The results of the review of the studies revealed that some models of couple therapy in Iran are used more than others in the relationship disengagement. Most of the studies were conducted on couples therapy based on choice theory/reality therapy, emotionally focused couple therapy, acceptance and commitment-based and cognitive-behavioral couple therapy. The fewest studies conducted were on methods such as dialectical behaviour therapy, solution-focused brief therapy, and narrative therapy (n=1). This finding shows that the following approaches are based on strong evidence and are most effective in the Iranian subjects. In total, in this review study, 23 studies related to the effect of couple therapy methods on emotional divorce, marital boredom, couple burnout, and marital disaffection.

This research had some limitations, the most important of which is the lack of access to the full text of some related studies. It is suggested that more research be conducted on relationship disengagement

and all its dimensions including emotional, cognitive, and behavioral. Considering the negative effects of relationship disengagement, it is suggested that more research be conducted on the design and implementation of interventions on relationship disengagement in disengaged couples. Also, to prevent relationship disengagement, it is suggested that seminars, courses, and educational and therapeutic workshops for couples be held.

Ethical Considerations

Compliance with ethical guidelines: This article is taken from the doctoral dissertation of the first author in the field of Counseling in the Faculty of Education and Psychology, Ferdowsi University of Mashhad (Iran). Ethical approval for this study was obtained from the ethics committee of the Ferdowsi University of Mashhad with the number IR.UM.REC.1401.182.

Funding: This study was conducted as a Ph.D thesis with no financial support.

Authors' contribution: The first author was the senior author, the second and third were the supervisors and the fourth and fifth were the advisors.

Conflict of interest: the authors declare no conflict of interest for this study.

Acknowledgments: I would like to express my gratitude and appreciation to all those who have contributed to the completion of this research.

مرور نظام‌مند بر مطالعات ایرانی مرتبط با تأثیر مدل‌های زوج‌درمان‌گری بر گسستگی رابطه

فائزه صلیانی^۱، محمدجواد اصغری ابراهیم‌آباد^{۲*}، محمدعلی بشارت^۳، بهروز مهram^۴، سکینه سلطانی کوهبنانی^۵

۱. دانشجوی دکتری مشاوره، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران.

۲. دانشیار، گروه روانشناسی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران.

۳. استاد، گروه روانشناسی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

۴. دانشیار، گروه مطالعات برنامه درسی و آموزش، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران.

۵. استادیار، گروه روانشناسی مشاوره و تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران.

مشخصات مقاله

چکیده

نوع مقاله:

پژوهشی

تاریخچه مقاله:

دریافت: ۱۴۰۲/۰۸/۰۵

بازنگری: ۱۴۰۲/۰۹/۰۲

پذیرش: ۱۴۰۲/۱۰/۱۰

انتشار برخط: ۱۴۰۳/۰۶/۰۱

کلیدواژه‌ها:

مدل‌های زوج‌درمانی،

زوج‌ها،

گسستگی رابطه زناشویی،

مرور نظام‌مند

زمینه: گسستگی رابطه زناشویی اولین مرحله در فرآیندی است که در نهایت به انحلال رابطه زناشویی منتهی می‌شود و با پریشانی رابطه، ارتباطات ضعیف و اختلال‌های روانشناختی به‌ویژه افسردگی مرتبط است. علی‌رغم پژوهش‌های متعددی که در خصوص اثربخشی مدل‌های زوج‌درمانی بر گسستگی عاطفی در ایران صورت گرفته است، جمع‌بندی و تحلیل منسجمی از انواع مدل‌های زوج‌درمانی مؤثر بر گسستگی رابطه زناشویی در دسترس نیست.

هدف: هدف از انجام پژوهش حاضر، مرور تحقیقات انجام‌شده در زمینه انواع مدل‌های زوج‌درمانی مؤثر بر گسستگی رابطه زناشویی در مطالعات ایرانی بود.

روش: این مطالعه از نوع مطالعات توصیفی بود و با توجه به روش اجرا جزو مطالعات مرور نظام‌مند است. جامعه آماری، تمامی مطالعات مرتبط با هدف مطالعه منتشرشده از ۱۳۸۳ تا ۱۴۰۲ بودند. از ۹۰ مطالعه‌ای که بعد از جستجو و غربالگری شناسایی شدند، ۲۳ مطالعه جهت استخراج داده‌ها ارزیابی شدند. این مطالعه مروری با جستجوی مطالعات فارسی با استفاده از کلیدواژه‌های "زوج‌درمانی، زناشویی، اثربخشی، زوج، کارآزمایی بالینی، طلاق عاطفی، دلزدگی زناشویی، فرسودگی زناشویی و سرخوردگی زناشویی" و در پایگاه‌های داخلی SID, MagIran, دادها با استفاده از شاخص‌های توصیفی یعنی فراوانی و درصد تحلیل شدند.

یافته‌ها: پس از بررسی کیفیت مقالات و نیز در نظر گرفتن معیارهای ورود، ۲۳ مقاله واجد شرایط و هم‌راستا با اهداف مطالعه حاضر بررسی شدند. نتایج حاصل از بررسی مطالعات نشان داد که زوج‌درمانی بر گسستگی رابطه زناشویی اثربخش بوده است ($p < 0/05$) و بیشترین مطالعات مربوط به تأثیر رویکرد زوج‌درمانی با رویکردهای واقعیت‌درمانی، هیجان‌مدار و شناختی رفتاری بوده است.

نتیجه‌گیری: بر اساس یافته‌های پژوهش، نتایج این مطالعه مروری نشان داد که مداخلات زوج‌درمانی بر گسستگی رابطه زناشویی تأثیر معناداری دارد.

استناد: صلیانی، فائزه؛ اصغری ابراهیم‌آباد، محمدجواد؛ بشارت، محمدعلی؛ مهram، بهروز؛ و سلطانی کوهبنانی، سکینه (۱۴۰۳). مدل‌یابی معادلات ساختاری رابطه آسیب‌های دوران کودکی با اعتیاد جنسی با نقش میانجی حمایت اجتماعی ادراک شده، ذهنی‌سازی و سبک‌های دلستگی. *مجله علوم روانشناختی*، دوره ۲۳، شماره ۱۳۸، ۱۳۰۱-۱۳۱۷.

DOI: [10.52547/JPS.23.138.1301](https://doi.org/10.52547/JPS.23.138.1301). شماره ۲۳، ۱۳۸، ۱۴۰۳.

© نویسنده‌گان.

✉ نویسنده مسئول: محمدجواد اصغری ابراهیم‌آباد، دانشیار، گروه روانشناسی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران.

رایانامه: Mjasghari@um.ac.ir؛ تلفن: ۰۵۱-۳۸۸۰۵۸۶۹

مقدمه

ازدواج صمیمانه‌ترین رابطه در دوران بزرگسالی و منبع عمده عاطفه و حمایت به‌شمار می‌رود؛ ولی به‌مرور زمان عشق و علاقه بین زوج‌ها کم‌رنگ‌تر شده و محو می‌شود و زوج‌ها بدون عشق و علاقه و با بی‌تفاوتی در کنار یکدیگر زندگی می‌کنند و رابطه به سردی می‌گراید (علاقبند و همکاران، ۱۳۹۹). هیچ فردی به‌قصد طلاق ازدواج نمی‌کند. فراوانی طلاق نشان می‌دهد که حفظ ارتباط اولیه و خوش‌بینی برای بسیاری از زوج‌ها دشوار است. نتایج یک تحقیق طولی در مورد ازدواج نشان می‌دهد که به‌طور متوسط، رضایت زناشویی در طول زمان کاهش می‌یابد (کارنی و برادبری، ۲۰۲۰). باوجود اینکه، رابطه زناشویی اغلب صمیمانه‌ترین رابطه تلقی می‌شود، اما بسیاری از زوج‌ها، قدرت تحمل مشکلات و مسائل زندگی را ندارند و زمانی فرامی‌رسد که گسستگی رابطه را تجربه می‌کنند (ایدلخانی و همکاران، ۱۳۹۷). عواملی که در کاهش رضایت از رابطه نقش دارند عبارت‌اند از: شخصیت همسران، کاهش احساس عشق و محبت، تعارض زناشویی و بی‌تفاوتی عاطفی. این بی‌تفاوتی عاطفی به‌عنوان گسستگی رابطه زناشویی شناخته می‌شود که شایع‌ترین دلیل پریشانی رابطه زناشویی است (عباسی، ۲۰۱۸).

گسستگی رابطه، اولین مرحله در فرایندی است که در نهایت به انحلال رابطه زناشویی منتهی می‌شود و از طریق آن رابطه رضایت‌بخش اولیه، بی‌ثبات شده و در خطر فروپاشی قرار می‌گیرد (عباسی و همکاران، ۲۰۱۹). گسستگی با پریشانی رابطه، ارتباطات ضعیف و کاهش عشق و علاقه نسبت به همسر مرتبط است (باری و همکاران، ۲۰۰۸). گسستگی رابطه زناشویی بی‌تفاوتی احساسی و فاصله‌گیری ارتباطی تعریف شده است. در تعریفی دیگر، گسستگی رابطه، فقدان تدریجی عشق، بی‌تفاوتی احساسی، بی‌توجهی و بی‌تفاوتی نسبت به همسر است (باری، ۲۰۰۸). در واقع، کم‌شدن محبت و سردشدن رابطه بین زوج‌ها از شایع‌ترین مشکلات زوج‌هایی است که به‌دنبال زوج‌درمانی هستند (کالاکی و همکاران، ۲۰۲۱). باری و همکاران (۲۰۰۸) مفهوم گسستگی رابطه زناشویی را به‌عنوان یک سازه واحد مشتمل بر مؤلفه‌های عاطفی، هیجانی و شناختی و رفتاری عملیاتی کرده‌اند. مؤلفه‌های عاطفی و هیجانی گسستگی رابطه زناشویی،

سرخوردگی زناشویی، گسستگی عاطفی و بی‌تفاوتی اطلاق می‌شود و مؤلفه‌های شناختی و رفتاری شامل شناخت‌ها و رفتارهایی است که به‌منظور افزایش فاصله فیزیکی یا روان‌شناختی از همسر مورد استفاده قرار می‌گیرند (عباسی و الغمدی، ۲۰۱۷؛ عباسی و همکاران، ۲۰۱۸؛ کالاکی و همکاران، ۲۰۲۱). مؤلفه‌های شناختی و رفتاری شامل سه راهبرد زیراست: راهبرد اجتنابی^۱؛ این راهبرد به‌منظور کاهش میزان تعامل با همسر و به‌حداقل رساندن تماس و ارتباط فیزیکی با همسر مورد استفاده قرار می‌گیرد. مانند: اجتناب از ارتباط با همسر، نادیده گرفتن همسر در زمان حضور او و کاهش طول مدت تعامل با یکدیگر؛ راهبرد گسستگی^۲؛ در این راهبرد، فرد خود را از همسرش جدا می‌کند و تعامل کمتری با او برقرار می‌کنند و شامل رفتارهایی می‌شود که صمیمیت زناشویی را محدود کرده یا آن را از بین می‌برد. مانند: اجتناب از گفتگو در مورد موضوعات صمیمانه و بی‌توجهی به همسر؛ راهبرد جدایی و گسستگی شناختی^۳؛ این راهبرد، به تغییر ادراک در مورد رابطه زناشویی و تغییر معنای رفتارها و اعمال همسر اطلاق می‌شود و شامل رفتارهایی است که با هدف درک همسر به‌عنوان فردی جدا از خود مورد استفاده قرار می‌گیرد. مانند: بی‌توجهی به گفته‌های همسر و کناره‌گیری از او (باری و همکاران، ۲۰۰۸).

با توجه به اینکه نظریه دلبستگی به یکی از چارچوب‌های اصلی برای درک روابط صمیمانه تبدیل شده است، دلبستگی ناایمن منعکس‌کننده یک عامل مهم در درک بهتر مفهوم گسستگی رابطه زناشویی است. در تلاش برای درک گسستگی رابطه زناشویی در میان زوج‌های پریشان، کالاکی و همکاران (۲۰۲۰) نشان دادند که دلبستگی ناایمن پیش‌بینی‌کننده گسستگی رابطه زناشویی است. به‌نظر می‌رسد نظریه دلبستگی برای مفهوم سازی فرآیند گسستگی رابطه مفید است (باری و لارنس، ۲۰۱۳).

گسستگی رابطه زناشویی یکی از چالش‌برانگیزترین مسائل در زوج‌درمانی است و بیشترین انگیزه طلاق به‌شمار می‌رود (کالاکی و همکاران، ۲۰۲۱). اگرچه برخی مطالعات انگلیسی تلاش کرده‌اند تا عوامل مؤثر بر گسستگی رابطه زناشویی را بررسی کنند؛ ولی تحقیقات انگلیسی در خصوص گسستگی رابطه زناشویی محدود است. طبق نظر باری و همکاران (۲۰۰۸) مفهوم سازی ضعیف این متغیر در کمبود مطالعات در این حوزه کمک

1. avoidance
2. disengagement

3. cognitive dissociation

یک مدل زوج‌درمانی منسجم و مؤثرتر بر بهبود گسستگی رابطه زناشویی کمک‌شایانی می‌کند. بنابراین، پژوهش حاضر به دنبال پاسخ به این سؤال بود که کدام مداخلات زوج‌درمانی بر گسستگی رابطه زناشویی در مطالعات ایرانی در دو دهه اخیر صورت گرفته است؟

روش

الف) طرح پژوهش و شرکت‌کنندگان: این مطالعه از نوع مطالعات توصیفی بود و با توجه به روش اجرا جزو مطالعات مرور نظام‌مند تلقی می‌شود. جامعه آماری شامل تمامی مقالات کارآزمایی بالینی و اثربخشی مدل‌های زوج‌درمانی بودند که در بازه زمانی ۱۳۸۳ تا ۱۴۰۲ شمسی در مجلات فارسی منتشر شده بودند. جستجوی مقاله‌ها به زبان فارسی از پایگاه‌های اطلاعاتی SID، MagIran و Ensani در بازه زمانی ۱۳۸۳ تا ۱۴۰۲ انجام شد. کلیدواژه‌های "زوج‌درمانی"، "زناشویی"، "اثربخشی"، "زوج"، "کارآزمایی بالینی"، "طلاق عاطفی"، "دلزدگی زناشویی"، "فرسودگی زناشویی" و "سرخوردگی زناشویی" برای راهبرد جستجو مشخص شدند.

سپس معیارهای ورود و خروج مقالات مشخص شدند که معیارهای ورود شامل موارد زیر بود: مطالعه باید شامل بررسی اثربخشی یک رویکرد زوج‌درمانی برای هدف قراردادن طلاق عاطفی، فرسودگی، سرخوردگی و دلزدگی زناشویی باشد؛ مدل باید در قالب یکی از طرح‌های کارآزمایی بالینی تصادفی، مطالعه شبه تجربی یا نیمه‌تجربی و طرح‌های تجربی تک‌موردی باشد؛ مقالات به زبان فارسی منتشر شده باشند؛ درمان در قالب زوج‌درمانی ارائه شده باشد. معیارهای خروج شامل: عدم دسترسی به متن مقاله، مطالعات صورت‌گرفته بر روی فرد، مقالاتی که کیفیت آنها طبق معیارهای مدنظر مناسب نبوده است، مقالات کنفرانسی، نامه به سردبیر و یادداشت‌ها بودند.

یافته‌ها

جستجوی مقالات با کلیدواژه‌های ذکر شده در پایگاه‌های اطلاعاتی داخلی از سال ۱۳۸۳ تا ۱۴۰۲ صورت گرفت. در مجموع ۳۳۶۹ عنوان شناسایی شد که بعد از حذف موارد تکراری، غربالگری اولیه و بررسی عنوان‌ها، تعداد ۹۰ مقاله وارد مرحله غربالگری ثانویه (بررسی چکیده مقالات) شدند.

کرده است. باری و همکاران (۲۰۰۸) تلاش کردند تا اجماع نظری در خصوص متغیر گسستگی رابطه زناشویی فراهم آورند. نگاهی به مطالعات ایرانی نشان می‌دهد که به طور گسترده مؤلفه گسستگی عاطفی یعنی سرخوردگی زناشویی و طلاق عاطفی بررسی شده است؛ بنابراین، در این تحقیق ما مؤلفه‌های پراکنده گسستگی رابطه زناشویی در مطالعات ایرانی یعنی طلاق عاطفی، سرخوردگی و فرسودگی زناشویی را در درون مفهوم گسستگی رابطه زناشویی بررسی کرده‌ایم و از آن‌ها به عنوان مؤلفه‌های عاطفی و هیجانی گسستگی رابطه زناشویی نام برده‌ایم که به مبنای نظری آن به پژوهش باری و همکاران (۲۰۰۸) برمی‌گردد.

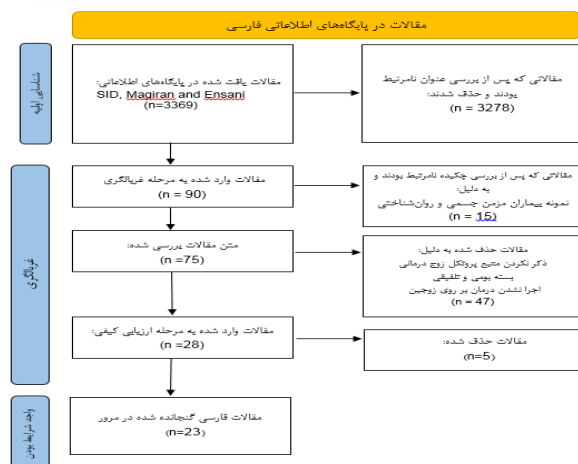
نتایج مطالعات متعدد نشان‌دهنده سیر صعودی طلاق در دهه‌های اخیر در ایران است در حالی که آمار ازدواج سیر نزولی دارد (هوشمند و همکاران، ۱۳۹۸). پریشانی در رابطه زناشویی به‌طور بالقوه باعث ایجاد مشکلاتی مانند سوءمصرف مواد مخدر، بیماری‌های قلبی عروقی، کاهش عملکرد دستگاه ایمنی و افسردگی می‌شود (باردن و همکاران، ۲۰۲۱). مزایای رابطه پایدار و رضایت‌بخش زوج‌ها به خوبی مستند شده است. رضایت از رابطه با کاهش فشارخون، میزان مرگ‌ومیر کمتر، عملکرد بهتر دستگاه ایمنی، خرسندی زناشویی، رضایت از زندگی و بهزیستی روانی مرتبط است و به‌عنوان محافظی در برابر پریشانی عاطفی عمل می‌کند (لیورز و همکاران، ۲۰۲۲). آنچه در اینجا مطرح می‌شود، شناسایی مدل‌های زوج‌درمانی مؤثر و به‌کارگیری آن در ارتباط با زوج‌های متعارض و پریشان است. سوالی که همواره به ذهن زوج‌درمانگران خطور می‌کند این است که چه مدل‌های درمانی برای زوجین پریشان و با گسستگی رابطه در مقایسه با دیگر مدل‌ها مؤثرتر هستند و باید اتخاذ شوند. مطالعه‌ای که به صورت جامع و نظام‌مند، به مدل‌های زوج‌درمانی مؤثر بر گسستگی رابطه زناشویی پرداخته باشد و نتایج و یافته‌های این مطالعات را برجسته کرده باشد، مورد غفلت قرار گرفته و ضرورت آن احساس می‌شود. چراکه با شناسایی، ارزیابی و خلاصه کردن این مطالعات امکان دسترسی بیشتر به مدل‌های زوج‌درمانی مبتنی بر شواهد و مؤثر بر جمعیت ایرانی فراهم می‌آورد و امکان تصمیم‌گیری برای انتخاب درمان مؤثر برای زوج‌ها و نیز تدوین مدل‌های تلفیقی میسر می‌شود. بنابراین، این پژوهش در قالب مرور نظام‌مند به مطالعات علمی مرتبط با گسستگی رابطه زناشویی و شناسایی مجموعه مدل‌های زوج‌درمانی مبتنی بر شواهد می‌پردازد و شناسایی این مجموعه مدل‌های زوج‌درمانی به کشف

مقالات منتشر شده بر اساس معیارهای گیفورد و همکاران (۲۰۰۷) پرداخته شد که در پایان با حذف ۵ مقاله، ۲۳ مقاله واجد شرایط بودند. یافته های اصلی حاصل از ۲۳ مقاله فارسی در تجزیه و تحلیل گنجانده شدند (شکل ۱). در جدول ۱ خلاصه ای از اطلاعات ۲۳ مطالعه فارسی پیرامون اثربخشی مدل های زوج درمانی بر طلاق عاطفی، سرخوردگی زناشویی، فرسودگی زناشویی و دلزدگی زناشویی ارائه شده است. تمامی این مطالعات آزمایشی (کمی) بوده اند و مشخصات جزئی تر این مطالعات در جدول ۲ ارائه شده است.

معیار غربالگری، ارتباط با موضوع تحت مطالعه بود که در این مرحله ۱۵ مقاله به دلیل اینکه بر روی زوج های مبتلا به بیماری های مزمن، اختلالات روان پزشکی و اعتیاد اجرا کرده بودند، از مطالعه حذف شدند و تعداد مطالعات به ۷۵ مورد کاهش یافت. در مرحله بعدی، متن کامل مقالات بررسی شد و از این تعداد، ۴۷ مقاله به دلیل ذکر نکردن منبع پروتکل زوج درمانی، عدم دسترسی به پروتکل اصلی درمان و نیز اجرای درمان بر روی زنان متأهل از مطالعه حذف شدند و تعداد ۲۸ مقاله فارسی با اهداف پژوهش حاضر هم راستا بود. سپس در مرحله نهایی، به ارزیابی کیفیت

جدول ۱. تأثیر مدل های زوج درمانی بر گسستگی رابطه زناشویی در مطالعات بررسی شده

طبقات اصلی	تعداد مقالات	مقالات
زوج درمانی مبتنی بر نظریه انتخاب / واقعیت درمانی	۵	جعفری منش و همکاران (۱۳۹۹)، سودانی و همکاران (۱۳۹۵)، غضنفری و همکاران (۱۳۹۷)، مسعود میدانچی و همکاران (۱۴۰۰)، ملاجعفرلو و همکاران (۱۴۰۱)
زوج درمانی هیجان مدار	۴	حاتمی و همکاران (۱۴۰۰)، محمدی و همکاران (۱۳۹۷)، حیدرپور و همکاران (۱۴۰۰)، مسعود میدانچی و همکاران (۱۴۰۰)
زوج درمانی شناختی رفتاری	۳	رجب پور و نجات (۱۳۹۸)، محمدی و همکاران (۱۳۹۵)، ملاجعفرلو و همکاران (۱۴۰۱)
درمان مبتنی بر پذیرش و تعهد	۳	آرین فر و رسولی (۱۳۹۸)، مقیم و همکاران (۱۴۰۱)، نجار اصل و همکاران (۱۴۰۰)
زوج درمانی مبتنی بر فرا هیجان (گاتمن)	۲	فتوحی و همکاران (۱۳۹۷)، هواسی و همکاران (۱۳۹۵)
طرحواره درمانی و طرحواره درمانی هیجانی	۲	عسگری و گودرزی (۱۳۹۷)، مقیم و همکاران (۱۴۰۱)
زوج درمانی رفتاری تلفیقی	۲	پناهی و همکاران (۱۳۹۶)، هاشمی و عینی (۱۳۹۹)
زوج درمانی خودتنظیمی	۲	احمدی و همکاران (۱۳۹۴)، حبیب اله زاده و همکاران (۱۳۹۹)
زوج درمانی مبتنی بر ایماگوتراپی	۲	محنایی و همکاران (۱۳۹۸)، نظری پور و همکاران (۱۳۹۸)
مداخلات مبتنی بر ذهن آگاهی	۲	حیدرپور و همکاران (۱۴۰۰)، صالح پور و همکاران (۱۳۹۸)
زوج درمانی راه حل محور	۱	آرین فر و رسولی (۱۳۹۸)
زوج درمانی تحلیل ارتباط محاوره ای	۱	سودانی و همکاران (۱۳۹۲)
رفتار درمانی دیالکتیکی	۱	حبیب اله زاده و همکاران (۱۳۹۷)
مثبت نگری	۱	نجار اصل و همکاران (۱۴۰۰)
زوج درمانی روایتی	۱	فتوحی و همکاران (۱۳۹۷)

شکل ۱. جدول PRISMA بررسی نظام مند مقالات مرتبط

جدول ۲. مشخصات کلی مطالعات بررسی شده

عنوان مقاله	نویسندگان (سال انتشار)	نوع مطالعه	نمونه آماری	تعداد نمونه	یافته‌های اصلی مطالعه
۱. مقایسه اثربخشی درمان مبتنی بر پذیرش و تعهد و طرحواره درمانی بر دلزدگی و تعارضات زناشویی مراجعه‌کنندگان به مراکز مشاوره گرگان	مقیم و همکاران (۱۴۰۱)	نیمه-آزمایشی	مراجعه‌کنندگان متقاضی طلاق شهر گرگان	۴۵ نفر (هر گروه ۱۵ نفر)	نتایج نشان داد که هر دو درمان مبتنی بر پذیرش و تعهد و طرحواره درمانی بر دلزدگی زناشویی و تعارضات زناشویی مؤثر است. طرحواره‌درمانی نسبت به درمان مبتنی بر پذیرش و تعهد دارای اثربخشی بیشتری در کاهش دلزدگی و تعارضات زناشویی بود.
۲. مقایسه اثربخشی مشاوره گروهی با رویکرد شناختی رفتاری و واقعیت درمانی بر کاهش طلاق عاطفی و باورهای غیرمنطقی زوجین مراجعه‌کننده به مراکز مشاوره پارس‌آباد	ملاجعفرلو و همکاران (۱۴۰۱)	نیمه-آزمایشی	مراجعه‌کننده به مراکز مشاوره پارس‌آباد (شهر مغان)	۴۵ نفر (هر گروه ۱۵ نفر)	نتایج به دست آمده نشان داد که آموزش رویکرد شناختی رفتاری و واقعیت درمانی در کاهش طلاق عاطفی و باورهای غیرمنطقی زوجین تأثیر معناداری دارند.
۳. اثربخشی زوج درمانی هیجان‌مدار بر دلزدگی زناشویی و میل به طلاق در زوجین متقاضی طلاق	حاتمی و همکاران (۱۴۰۰)	نیمه-آزمایشی	مراجعه‌کننده به مراکز مشاوره شهر تهران	۳۰ نفر (هر گروه ۱۵ نفر)	نتایج نشان داد که زوج درمانی هیجان‌مدار بر دلزدگی زناشویی و میل به طلاق در زوجین متقاضی طلاق تأثیر معنادار داشته است.
۴. بررسی تفاوت اثربخشی آموزش هیجان‌مدار و تئوری انتخاب بر رضایت زناشویی و دلزدگی زناشویی زوجین	مسعود میدانچی و همکاران (۱۴۰۰)	نیمه-آزمایشی	مراجعه‌کننده به مرکز مشاوره شهر همدان	۳۰ نفر (هر گروه ۱۵ نفر)	نتایج نشان داد هر دو روش مشاوره گروهی مبتنی بر نظریه انتخاب و هیجان‌مدار بر افزایش رضایت زناشویی و کاهش دلزدگی زناشویی در زوجین مؤثر بودند. همچنین نتایج آزمون تعقیبی نشان داد که بین اثربخشی این دو روش بر رضایت دلزدگی زناشویی در زوجین تفاوت معناداری وجود نداشت.
۵. مقایسه اثربخشی آموزش مثبت‌نگری و درمان مبتنی بر پذیرش و تعهد بر سرخوردگی زناشویی، اسنادهای ارتباطی و تمایز یافتگی خود در مراجعین به مراکز خدمات روانشناختی شهر بهبهان	نجار اصل و همکاران (۱۴۰۰)	نیمه-آزمایشی	افراد مراجعه‌کننده به مراکز مشاوره شهر بهبهان	۴۵ نفر (هر گروه ۱۵ نفر)	یافته‌ها نشان داد دو رویکرد درمانی در مرحله پس‌آزمون بر اسنادهای ارتباطی، سرخوردگی زناشویی و تمایز یافتگی خود تأثیر معناداری داشته‌اند. در متغیر تمایز یافتگی خود تفاوت معناداری به نفع درمان مبتنی بر پذیرش و تعهد وجود دارد.
۶. مقایسه اثربخشی زوج درمانی هیجان‌مدار و ذهن آگاهی مبتنی بر کاهش استرس بر طلاق عاطفی زوجین	حیدرپور اسکندری و همکاران (۱۴۰۰)	نیمه-آزمایشی	زوج‌های مراجعه‌کننده به مراکز مشاوره شهر شیراز	۳۰ زوج (هر گروه ۱۰ زوج)	نتایج نشان داد که هر دو درمان مذکور در مرحله پس‌آزمون و پیگیری نسبت به گروه کنترل اثربخشی معناداری بر طلاق عاطفی داشتند. همچنین زوج درمانی هیجان‌مدار در مقایسه با ذهن آگاهی مبتنی بر کاهش استرس بر کاهش طلاق عاطفی مؤثرتر بود.
۷. اثربخشی آموزش مبتنی بر واقعیت درمانی بر فرسودگی زناشویی زوجین دارای تعارضات زناشویی	جعفری منش و همکاران (۱۳۹۹)	نیمه-آزمایشی	مراجعه‌کننده به مراکز مشاوره شهر کرج	۱۴ زوج (هر گروه ۷ زوج)	نتایج بیانگر این بود که آموزش مبتنی بر واقعیت درمانی، فرسودگی زناشویی را در زوجین به‌طور معناداری کاهش داده و نتایج در دوره پیگیری نیز از ثبات لازم برخوردار بوده است.
۸. مقایسه اثربخشی رفتاردرمانی دیالکتیک با زوج درمانی خودتنظیمی بر کاهش طلاق عاطفی زوجین	حبیب اله زاده و همکاران (۱۳۹۹)	نیمه-آزمایشی	زوج‌های مراجعه‌کننده به دادگاه خانواده شعبه باهنر تهران	۲۴ زوج (آزمایش ۱۶ زوج و کنترل ۸ زوج)	یافته‌ها نشانگر اثربخشی رفتاردرمانی دیالکتیک و زوج درمانی خودتنظیمی در مقایسه با گروه کنترل بر کاهش طلاق عاطفی بود. اما تأثیر رفتاردرمانی دیالکتیک بر کاهش طلاق عاطفی در زوجین در معرض طلاق در مقایسه با زوج درمانی خودتنظیمی بیشتر بود. نتایج در مرحله پیگیری نیز پایدار بود.

عنوان مقاله	نویسندگان (سال انتشار)	نوع مطالعه	نمونه آماری	تعداد نمونه	یافته‌های اصلی مطالعه
۹. اثربخشی زوج‌درمانی رفتاری یکپارچه‌شده بر طلاق هیجانی	هاشمی و عینی (۱۳۹۹)	تک موردی از نوع خطوط چندگانه پلکانی	همسران مراجعه‌کننده به مرکز مشاوره انجمن روان‌شناسی امید مراغه	۳ زوج	یافته‌ها نشان داد زوج‌درمانی در پایان درمان، منجر به کاهش طلاق هیجانی در زوج اول (۵۶/۳۳) درصد بهبودی، در زوج دوم (۵۳/۱) درصد بهبودی و در زوج سوم (۷۲) درصد بهبودی شد. شاخص تغییر پایا برابر با ۴/۶۳ به دست آمد. نتایج سه ماه پیگیری نشان داد که این نتایج تقریباً ثابت ماندند.
۱۰. اثربخشی زوج‌درمانی مبتنی بر تصویرسازی ارتباطی: تأثیر آن بر دلزدگی زناشویی	نظریور و همکاران (۱۳۹۸)	نیمه-آزمایشی	مراجعه‌کننده به مرکز مشاوره شهر گرگان	۲۰ زوج (هر گروه ۱۰ زوج)	نتایج نشان داد که دلزدگی زناشویی در زوجین گروه آزمایش پس از دریافت مداخله تصویرسازی ارتباطی کاهش معنی‌داری داشت.
۱۱. مقایسه تأثیر زوج‌درمانی کوتاه‌مدت راه‌حل محور با زوج‌درمانی مبتنی بر پذیرش و تعهد بر فرسودگی زناشویی زوجین	آرین فر و رسولی (۱۳۹۸)	نیمه-آزمایشی	مراجعات سه مرکز مشاوره شهر اصفهان	۲۴ زوج (هر گروه ۸ زوج)	نتایج نشان داد که تفاوت میان گروه‌ها معنادار است. نتایج آزمون تعقیبی نشان داد که زوج‌درمانی مبتنی بر پذیرش و تعهد در مقایسه با زوج‌درمانی کوتاه‌مدت راه‌حل محور در کاهش فرسودگی زناشویی مؤثرتر بوده است.
۱۲. مقایسه اثربخشی درمان شناختی رفتاری و دارودرمانی با استفاده از بوپروپیون بر رضایت جنسی و دلزدگی زناشویی زنان مبتلا به اضطراب رابطه جنسی	رجب‌پور و نجات (۱۳۹۸)	نیمه-آزمایشی	مراجعات به مراکز درمانی نیشابور	۳۹ نفر (هر گروه ۱۳ نفر)	نتایج نشان داد که درمان شناختی-رفتاری و دارودرمانی، در بهبود رضایت جنسی و دلزدگی زناشویی مؤثر است و تفاوت معناداری بین این دو درمان مشاهده نشد.
۱۳. اثربخشی زوج‌درمانی به روش ایماگو تراپی هندریکس بر بهبود الگوهای ارتباطی و کاهش طلاق عاطفی	محنایی و همکاران (۱۳۹۸)	نیمه-آزمایشی	مراجعه‌کننده به مرکز مشاوره دادگاه شهر بوشهر	۴۰ زوج (هر گروه ۲۰ زوج)	یافته‌ها نشان داد که بین گروه‌های آزمایش و کنترل در الگوهای ارتباطی و طلاق عاطفی تفاوت معناداری وجود داشت.
۱۴. اثربخشی آموزش رویکرد هیجان‌مدار بر دلزدگی زناشویی و میل به طلاق در زوج‌ها	محمدی و همکاران (۱۳۹۷)	نیمه-آزمایشی	زوج‌های مراجعه‌کننده به سرای سلامت شهر تهران	۲۰ زوج (هر گروه ۱۰ زوج)	نتایج نشان داد که آموزش رویکرد هیجان‌مدار باعث کاهش معنادار دلزدگی زناشویی و دو مؤلفه خستگی عاطفی و خستگی روانی در زوجین تحت مداخله شده است، اما در کاهش خستگی جسمانی زوج‌ها مؤثر نبوده است. میل به طلاق در زوجین گروه آزمایش نسبت به گروه کنترل کاهش معناداری پیدا کرده بود.
۱۵. مقایسه اثربخشی زوج‌درمانی مبتنی بر فراهیجان با زوج‌درمانی روایتی بر سازگاری و دلزدگی زناشویی زوجین متعارض	فتوحی و همکاران (۱۳۹۷)	نیمه-آزمایشی	زوج‌های مراجعه‌کننده به دادگاه خانواده شهر تبریز	۲۴ زوج (هر گروه ۸ زوج)	گروه دریافت‌کننده زوج‌درمانی مبتنی بر فراهیجان نسبت به گروه زوج‌درمانی روایتی و گروه کنترل و همچنین گروه دریافت‌کننده زوج‌درمانی روایتی نسبت به گروه کنترل میانگین نمراتشان در پس‌آزمون سازگاری زناشویی افزایش و در پس‌آزمون دلزدگی زناشویی کاهش یافته بود.
۱۶. اثربخشی زوج‌درمانی مبتنی بر نظریه انتخاب بر تعارضات و دلزدگی زناشویی	غضنفری و همکاران (۱۳۹۷)	نیمه-آزمایشی	زوج‌های مراجعه‌کننده به مراکز مشاوره شهر مشهد	۳۰ زوج (هر گروه ۱۵ زوج)	یافته‌ها نشان داد که بین زوجین گروه آزمایش و گروه کنترل در متغیرهای سبک‌های حل تعارض و کیفیت رابطه تفاوت معناداری در کوتاه‌مدت و بلندمدت وجود دارد. تنها در سبک‌های حل تعارض گذشت و گفتگو این مداخله مؤثر نبوده است.

عنوان مقاله	نویسندگان (سال انتشار)	نوع مطالعه	نمونه آماری	تعداد نمونه	یافته‌های اصلی مطالعه
۱۷. اثربخشی طرحواره درمانی هیجانی بر دل‌زدگی زناشویی زوجین در آستانه طلاق	عسگری و همکاران (۱۳۹۷)	نیمه-آزمایشی	زوج‌های مراجعه‌کننده به دادگستری شاهین‌شهر و میمه	۵۴ زوج (۲۷ زوج هر گروه)	نتایج نشان داد که طرحواره درمانی هیجانی موجب کاهش نمرات دل‌زدگی زناشویی و مؤلفه‌های آن در زوجین گروه آزمایش در مقایسه با گروه‌های مشاوره نما و گواه، در مراحل پس‌آزمون و پیگیری شد. همچنین بین کاهش نمرات زوجین گروه مشاوره نما در مقایسه با گروه گواه، در مرحله پس‌آزمون تفاوت معناداری وجود داشت؛ اما در مرحله پیگیری، تفاوت معنادار نبود.
۱۸. اثربخشی زوج‌درمانی رفتاری-تلفیقی بر کاهش دل‌زدگی زناشویی و ترس از صمیمیت زوجها	پناهی و همکاران (۱۳۹۶)	نیمه-آزمایشی	زوج‌های مراجعه‌کننده به مراکز مشاوره منطقه ۲ تهران	۱۶ زوج (۸ زوج هر گروه)	یافته‌ها تفاوت معناداری را بین عملکرد دو گروه آزمایش و گواه در دل‌زدگی زناشویی و ترس از صمیمیت در مرحله پس‌آزمون و پس از ۲ ماه پیگیری نشان داد.
۱۹. اثر زوج‌درمانی شناختی رفتاری به شیوه گروهی بر فرسودگی زناشویی و میل به طلاق در زوجین	محمدی و همکاران (۱۳۹۵)	نیمه-آزمایشی	زوج‌های دارای مشکلات زناشویی شهر گرگان	۲۰ زوج (۱۰ زوج در هر گروه)	نتایج نشان داد که بین زوج‌های گروه آزمایش و کنترل تفاوت معنی‌دار وجود دارد و زوج‌درمانی شناختی رفتاری موجب کاهش فرسودگی زناشویی و میل به طلاق در زوج‌های گروه آزمایش در مقایسه با گروه کنترل در مرحله پس‌آزمون شده است.
۲۰. اثربخشی مشاوره با تأکید بر نظریه انتخاب در کاهش طلاق عاطفی زوجین	سودانی و همکاران (۱۳۹۵)	تک‌موردی از نوع خط پایه چندگانه	زوج‌های مراجعه‌کننده به مراکز مشاوره شهر اهواز	۳ زوج	نتایج نشان داد که مشاوره با تأکید بر نظریه انتخاب موجب کاهش طلاق عاطفی زوجین می‌شود.
۲۱. بررسی اثربخشی زوج‌درمانی گروهی به روش گاتمن بر کاهش فرسودگی زناشویی زوجین	هواسی و همکاران (۱۳۹۵)	نیمه-آزمایشی	زوج‌های مراجعه‌کننده به مراکز مشاوره شهر کرج	۱۲ زوج (۶ زوج در هر گروه)	نتایج نشان داد که زوج‌درمانی به روش گاتمن باعث کاهش فرسودگی زناشویی در گروه آزمایش شده است.
۲۲. اثربخشی زوج‌درمانی کوتاه‌مدت خودتنظیمی بر فرسودگی زناشویی در زوجین شهر ساوه	احمدی و همکاران (۱۳۹۴)	نیمه-آزمایشی	زوج‌های مراجعه‌کننده به مراکز مشاوره شهر ساوه	۱۶ زوج (۸ زوج در هر گروه)	یافته‌ها بیانگر این بود که زوج‌درمانی کوتاه‌مدت خودتنظیمی فرسودگی زناشویی را در زوجین به‌طور معناداری کاهش داده و نتایج در دوره پیگیری نیز از ثبات لازم برخوردار بوده است.
۲۳. اثربخشی آموزش تحلیل ارتباط محاوره‌ای (TA) بر دل‌زدگی زناشویی و کیفیت زندگی زوجین	سودانی و همکاران (۱۳۹۲)	نیمه-آزمایشی	زوج‌های مراجعه‌کننده به مراکز مشاوره استان بوشهر	۲۰ زوج (۱۰ زوج در هر گروه)	نتایج نشان داد که میان گروه آزمایش و کنترل از لحاظ دل‌زدگی زناشویی و کیفیت زندگی تفاوت معنی‌داری وجود دارد. این نتایج در دوره پیگیری به‌طور معنی‌داری پایدار بوده است.

زناشویی، و ۱ مقاله بر روی مفهوم سرخوردگی زناشویی صورت گرفته بود.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از این مطالعه، بررسی مدل‌های زوج‌درمانی بر گسستگی رابطه زناشویی بود. در این پژوهش از طریق مرور نظام‌مند مقالات مرتبط با مدل

تمامی ۲۳ مقاله در بازه زمانی سال‌های ۱۳۹۲ تا ۱۴۰۱ به چاپ رسیده بودند. از میان مقالات، دو مطالعه از روش مطالعه تک‌موردی و ۲۳ مقاله از روش نیمه‌آزمایشی استفاده کرده بودند. تمامی مقالات بر روی نمونه زوجین و در قالب زوج‌درمانی اجرا شده بودند. از میان مقالات، ۱۲ مقاله به مفهوم دل‌زدگی زناشویی، ۶ مقاله بر روی طلاق عاطفی، ۵ مقاله فرسودگی

در مجموع، در این مطالعه مروری، ۲۳ مقاله مرتبط با تأثیر مدل‌های زوج‌درمانی بر طلاق عاطفی، دل‌زدگی زناشویی، فرسودگی و سرخوردگی زناشویی بررسی شدند. نتایج نشان داد که رویکردهای واقعیت‌درمانی، هیجان‌مدار، شناختی رفتاری و درمان مبتنی بر پذیرش و تعهد اثرات مطلوب و با تأثیرات پایدارتری بر زوجین با علائم گسستگی رابطه زناشویی داشته‌اند و توانسته‌اند میزان گسستگی رابطه زناشویی را کاهش دهند و تأثیرات آن نیز پایدار بوده است.

این پژوهش دارای محدودیت‌هایی بود که از مهم‌ترین آن می‌توان به عدم دسترسی به متن کامل بعضی از مقالات مرتبط اشاره کرد. پیشنهاد می‌شود که تحقیقات بیشتری بر روی گسستگی رابطه زناشویی و تمامی ابعاد آن اعم از هیجانی، شناختی و رفتاری انجام گیرد. با توجه به اثرات منفی گسستگی رابطه زناشویی پیشنهاد می‌شود که تحقیقات بیشتری به صورت اجرای مداخله بر روی گسستگی رابطه زناشویی انجام گیرد و شرایطی فراهم شود تا بتوان مداخلات مناسب و مبتنی بر شواهد را طراحی و اجرا کرد و از طلاق پیشگیری کرد. همچنین، به منظور پیشگیری از گسستگی رابطه زناشویی پیشنهاد می‌شود که سمینارها، دوره‌ها و کارگاه‌های آموزشی و درمانی ویژه زوج‌ها برگزار شود.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش: این مقاله برگرفته از رساله دکتری نویسنده اول در رشته مشاوره در دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه فردوسی مشهد است. تأییدیه اخلاقی برای این مطالعه از کمیته اخلاق دانشگاه فردوسی مشهد با شماره IR.UM.REC.1401.182 اخذ شد. تمامی ملاحظات اخلاقی پژوهش نیز رعایت شده است.

حامی مالی: این پژوهش در قالب رساله دکتری و بدون حمایت مالی انجام شد.

نقش هر یک از نویسندگان: نویسنده اول پژوهشگر اصلی پژوهش است. نویسنده دوم استاد راهنما و نویسنده مسئول، نویسنده سوم استاد راهنمای دوم، نویسنده چهارم و پنجم نیز استادان مشاوره رساله بوده‌اند.

تضاد منافع: نویسندگان همچنین اعلام می‌دارند که در نتایج این پژوهش هیچ گونه تضاد منافی وجود ندارد.

تشکر و قدردانی: بدین وسیله از افرادی که در انجام پژوهش همکاری داشتند، تشکر و قدردانی می‌گردد.

های زوج‌درمانی شناسایی شدند. مفهوم گسستگی رابطه دربرگیرنده مؤلفه‌های هیجانی و شناختی و رفتاری است که مؤلفه‌های هیجانی آن صرفاً در مطالعات فارسی بررسی شده است؛ یعنی، طلاق عاطفی، دل‌زدگی زناشویی، فرسودگی و سرخوردگی زناشویی. در مطالعه حاضر، اکثریت مطالعات شناسایی شده، بر روی مفهوم دل‌زدگی زناشویی صورت گرفته بود و از پرسش‌نامه دل‌زدگی زناشویی پاییز استفاده کرده بودند. نمونه مطالعات صورت گرفته بر روی افراد متقاضی طلاق و مراجعان به کلینیک‌های مشاوره و خدمات روانشناختی بودند. نتایج پژوهش‌ها همگی موید اثربخشی مدل‌های زوج‌درمانی بودند.

بیشترین مطالعات صورت گرفته به ترتیب بر روی رویکرد واقعیت‌درمانی و تئوری انتخاب، رویکرد هیجان‌مدار، درمان شناختی رفتاری و درمان مبتنی بر پذیرش و تعهد بودند. کمترین مطالعات صورت گرفته بر روی رویکردهای تحلیل ارتباط متقابل، رفتاردرمانی دیالکتیکی، مثبت‌نگری و روایتی بود (یک مطالعه). این یافته نشان می‌دهد که رویکردهای واقعیت‌درمانی، هیجان‌مدار، شناختی رفتاری و درمان مبتنی بر پذیرش و تعهد مبتنی بر شواهد قوی هستند و در نمونه ایرانی بیشترین تأثیر را دارند. همسو با این یافته تحقیقی، نتایج یک فراتحلیل در ایران نیز نشان داد که زوج‌درمانی هیجان‌مدار بر مشکلات زناشویی دارای میزان تأثیر ۱/۳۱ است و میزان اندازه اثر این رویکرد مطابق اندازه اثر کوهن بالا ارزیابی می‌شود (فروزانفر و صیادی، ۱۳۹۸). کیب الهی و همکاران (۱۴۰۱) نیز اندازه اثر زوج‌درمانی با رویکرد پذیرش و تعهد را بالا ارزیابی کردند و اندازه اثر ۲/۵ را گزارش کردند. امیری و همکاران (۱۴۰۱) نیز در مطالعه فراتحلیل به اثربخشی مداخلات آموزشی و درمانی مرتبط با تئوری انتخاب پرداختند و اندازه اثر ۱/۰۹ را گزارش کردند. زمانی و عیسی نژاد (۱۴۰۱) نیز اندازه اثر مداخله زوج‌درمانی شناختی رفتاری را ۱/۵۷ مطرح کردند که نشان‌دهنده موفقیت این رویکرد بر کاهش مشکلات زناشویی است و اندازه اثر آن بزرگ است. سایر رویکردهای زوج‌درمانی اگرچه به طور گسترده مورد مطالعه قرار گرفته‌اند، ولی بر روی متغیرهای مورد نظر پژوهش یعنی طلاق عاطفی، دل‌زدگی زناشویی، فرسودگی و سرخوردگی و سرخوردگی کمتر انجام گرفته یا اصلاً انجام نگرفته است.

منابع

آرین‌فر، نیره؛ و رسولی، رویا. (۱۳۹۸). مقایسه تأثیر زوج‌درمانی کوتاه‌مدت راه‌حل‌محور با زوج‌درمانی مبتنی بر پذیرش و تعهد بر فرسودگی زناشویی زوجین. *دانش و پژوهش در روانشناسی کاربردی*، ۲۰(۱)، ۴۷-۶۰.

https://jsr-p.isfahan.iau.ir/article_663541.html

احمدی، مجید؛ زهراکار، کیانوش؛ داورنیا، رضا؛ رضایی، محسن. (۱۳۹۴). اثربخشی زوج‌درمانی کوتاه مدت خودتنظیمی بر فرسودگی زناشویی در زوجین شهر ساوه. *علوم پزشکی رازی*، ۲۲(۱۳۹)، ۶۴-۷۵.

<https://www.sid.ir/paper/10235/fa>

امیری، مسلم؛ مصرآبادی، جواد؛ فرید، ایوالفضل؛ و شیخ‌علیزاد، سیاوش. (۱۴۰۱). فراتحلیل پژوهش‌های داخلی در زمینه اثربخشی مداخلات آموزشی-درمانی مبتنی بر تئوری انتخاب بر مدیریت رفتار فردی. *پژوهش‌های کاربردی روانشناختی*، ۱۳(۲)، ۳۲۵-۳۵۰.

https://journals.ut.ac.ir/article_88614.html

ایدلخانی، شیرین؛ حیدری، حسن؛ داوودی، حسین؛ و زارع بهرام آبادی، مهدی. (۱۳۹۷). مقایسه اثربخشی آموزش روش چند سطحی فلدمن و مهارت‌های صمیمانه (PAIRS) بر صمیمیت جنسی زنان دچار دل‌زدگی زناشویی. *مجله علوم روانشناختی*، ۱۷(۷۲)، ۹۴۴-۹۳۷.

<http://psychologicalscience.ir/article-1-266-fa.html>

پناهی، مریم؛ کاظمی جمارانی، شبنم؛ عنایت پورشهربابکی، مهدیه؛ و رستمی، مهدی. (۱۳۹۶). اثربخشی زوج‌درمانی رفتاری-تلفیقی بر کاهش دل‌زدگی زناشویی و ترس از صمیمیت زوج‌ها. *روانشناسی کاربردی*، ۱۱(۳)، ۳۷۳-۳۹۲.

<https://sid.ir/paper/151708/fa>

جعفری‌منش، مریم؛ زهراکار، کیانوش؛ تقوایی، داوود؛ و پیرانی، ذبیح. (۱۳۹۹). اثربخشی آموزش مبتنی بر واقعیت‌درمانی بر فرسودگی زناشویی زوجین دارای تعارض زناشویی. *تحقیقات علوم رفتاری*، ۱۸(۳)، ۲۸۸-۲۹۹.

<https://www.sid.ir/paper/967035/fa>

حاتمی، نوشین؛ حیدری، حسن؛ و داودی، حسین. (۱۴۰۰). اثربخشی زوج‌درمانی هیجان‌مدار بر دل‌زدگی زناشویی و میل به طلاق در زوجین متقاضی طلاق. *پژوهش‌نامه زنان*، ۱۲(۳۵)، ۲۳-۴۰.

<https://doi.org/10.30465/WS.2021.5694>

حبیب‌اله‌زاده، حسین؛ شفیق‌آبادی، عبدالله؛ و قمری، محمد. (۱۳۹۹). مقایسه‌ی اثربخشی رفتاردرمانی دیالکتیک با زوج‌درمانی خودتنظیمی بر کاهش طلاق عاطفی زوجین. *پژوهش‌نامه زنان*، ۱۱(۱)، ۴۳-۶۳.

<https://sid.ir/paper/376077/fa>

حیدرپور اسکندری، مرضیه؛ امینی، ناصر؛ و جعفری‌نیا، (۱۴۰۰). غلامرضا. مقایسه اثربخشی زوج‌درمانی هیجان‌مدار و ذهن‌آگاهی مبتنی بر کاهش استرس بر طلاق عاطفی زوجین. *رویش روان‌شناسی*، ۱۰(۱۲)، ۲۰۳-۲۱۴.

<http://frooyesh.ir/article-1-3138-fa.html>

رجب‌پور، سارا؛ و نجات، حمید. (۱۳۹۸). مقایسه اثربخشی درمان شناختی رفتاری و دارودرمانی با استفاده از بوپروپیون بر رضایت جنسی و دل‌زدگی. *مطالعات ناتوانی*، ۹(۱)، ۸-۱.

<http://jdisabilstud.org/article-1-1385-fa.html>

زمانی، سیده طیبه؛ و عیسی‌نژاد، امید. (۱۴۰۱). فراتحلیلی بر پژوهش‌های مربوط به اثربخشی زوج‌درمانی شناختی-رفتاری بر کاهش مشکلات زناشویی. *مشاوره کاربردی*، ۱۲(۱)، ۱۳۱-۱۵۲.

https://jac.scu.ac.ir/article_17791.html

سودانی، منصور؛ کریمی، سهیلا؛ و شیرالی‌نیا، خدیجه. (۱۳۹۵). اثربخشی مشاوره با تأکید بر نظریه انتخاب در کاهش طلاق عاطفی زوجین. *روانشناسی خانواده*، ۳(۲)، ۸۳-۹۲.

https://www.ijfpjournal.ir/article_245520.html

سودانی، منصور؛ دهقانی، مصطفی؛ و دهقان‌زاده، زهرا. (۱۳۹۲). اثربخشی آموزش تحلیل ارتباط محاوره‌ای (TA) بر دل‌زدگی زناشویی و کیفیت زندگی زوجین. *مشاوره و روان‌درمانی خانواده*، ۳(۲)، ۱۵۹-۱۸۱.

https://fcp.uok.ac.ir/article_9623.html

صالحپور، پرستو؛ احقر، قدسی؛ و نوایی‌نژاد، شکوه. (۱۳۹۸). اثربخشی شناخت‌درمانی مبتنی بر ذهن‌آگاهی بر کاهش باورهای غیرمنطقی و طلاق عاطفی زنان متأهل مراجعه‌کننده به مراکز مشاوره تهران. *مجله دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی مشهد*، ۶۲(۱)، ۱۶۹-۱۷۸.

<https://sid.ir/paper/51588/fa>

عسگری، امین؛ و گودرزی، کوروش. (۱۳۹۷). اثربخشی طرحواره‌درمانی هیجانی بر دل‌زدگی زناشویی زوجین در آستانه طلاق. *مطالعات ناتوانی*، ۸(۵۵)، ۱-۹.

<https://sid.ir/paper/515515/fa>

علاقبتد، لایلا؛ شریفی، حسن پاشا؛ فرزاد، ولی‌الله؛ و آقاییوسفی، علیرضا. (۱۳۹۹). پیش‌بینی طلاق عاطفی بر اساس سواد عاطفی، سبک‌های مقابله‌ای، کیفیت زندگی، هیجان‌خواهی با میانجی‌گری تاب‌آوری. *مجله علوم روانشناختی*، ۱۹(۹۰)، ۷۴۳-۷۳۳.

<http://psychologicalscience.ir/article-1-603-fa.html>

غضنفری، بتول؛ کشاورزی ارشدی، فرناز؛ حسنی، فریبا؛ و امامی‌پور، سوزان. (۱۳۹۷). اثربخشی زوج‌درمانی مبتنی بر نظریه انتخاب بر سبک‌های حل

تعارض و کیفیت رابطه زوج‌های ناسازگار. *روانشناسی کاربردی*، ۶۲-۴۷، (۱)۱۲.

https://apsy.sbu.ac.ir/article_97018.html

فتوحی، سکینه؛ مکائیلی، نیلوفر؛ عطادخت، اکبر؛ و حاجلو، نادر. (۱۳۹۷). مقایسه اثربخشی زوج‌درمانی مبتنی بر فراهیجان با زوج‌درمانی روایتی بر سازگاری و دلزدگی زناشویی زوجین متعارض. *فرهنگ مشاوره و روان‌درمانی*، ۹(۳۴)، ۷۷-۱۰۱.

<https://doi.org/10.22054/qccpc.2018.27362.1672>

فروزان‌فر، آزاده؛ و صیادی، معصومه. (۱۳۹۸). فراتحلیل اثربخشی زوج‌درمانی هیجان‌مدار بر کاهش مشکلات زناشویی. *ارمغان دانش*، ۲۴(۱)، ۹۷-۱۰۷.

<https://www.sid.ir/paper/365262/fa>

کیب الهی، طلوع؛ کراسکیان موجهباری، کراسکیان؛ هواسی سومار، ناهید؛ منصوری‌فر، محسن؛ و تازی مرادی، آرزو. (۱۴۰۱). فراتحلیل و مقایسه اثربخشی‌های درمان مبتنی بر پذیرش و تعهد و زوج‌درمانی رفتاری تلفیقی بر مؤلفه‌های کیفیت زناشویی زوجین. *روش‌ها و مدل‌های روان‌شناختی*، ۱۳(۴۷)، ۳۳-۵۰.

https://jpmmm.marvdasht.iau.ir/article_5278.html

محمدی، محمد؛ ازهای، جوادی؛ و لواسانی، مسعود غلامعلی. (۱۳۹۷). اثربخشی آموزش رویکرد هیجان‌مدار بر دلزدگی زناشویی و میل به طلاق در زوج‌ها. *مجله روانشناسی*، ۴(۲۲)، ۳۷۹-۳۶۲.

<http://www.iranapsy.ir/Article/21368>

محمدی، محمد؛ شیخ‌هادی سیروی، رحمان؛ گرافر، امیر؛ زهراکار، کیانوش؛ شاکرمی، محمد؛ و داورنیا، رضا. (۱۳۹۵). اثر زوج‌درمانی شناختی رفتاری به شیوه گروهی بر فرسودگی زناشویی و میل به طلاق در زوجین. *ارمغان دانش*، ۲۱(۱۱)، ۱۰۶۹-۱۰۸۶.

<http://armaghanj.yums.ac.ir/article-1-1404-fa.html>

مسعود میدانچی، رضوان؛ عقیوبی، ابوالقاسم؛ گودرزی، کورش؛ کریمی، جوادی. (۱۴۰۰). بررسی تفاوت اثربخشی آموزش هیجان‌مدار و تئوری انتخاب بر رضایت زناشویی و دلزدگی زناشویی زوجین. *خانواده پژوهی*، ۱۶(۳)، ۳۷۷-۳۹۳.

https://jfr.sbu.ac.ir/article_97833.html

مقیم، فریده؛ اسدی، جوانشیر؛ و خواجوند خوشلی، افسانه. (۱۴۰۱). مقایسه اثربخشی درمان مبتنی بر پذیرش و تعهد و طرحواره‌درمانی بر دلزدگی و تعارضات زناشویی مراجعه‌کنندگان به مراکز مشاوره گرگان. *مجله روانشناسی و روانپزشکی شناخت*، ۹(۲)، ۱۶-۳۴.

<http://shenakht.muk.ac.ir/article-1-1441-fa.html>

نظرپور، داود؛ زهراکار، کیانوش؛ پوریحی، مصطفی؛ و داورنیا، رضا. (۱۳۹۸). اثربخشی زوج‌درمانی مبتنی بر تصویرسازی ارتباطی: تأثیر آن بر دلزدگی زناشویی. *مجله علوم اعصاب شفای خاتم*، ۷(۴)، ۵۱-۶۰.

<http://shefayekhatam.ir/article-1-1997-fa.html>

نجم اصل، صدیقه، عسگری، پرویز؛ نادری، فرح؛ و اسمعیل‌خانی، فرشته. (۱۴۰۰). مقایسه اثربخشی آموزش مثبت‌نگری و درمان مبتنی بر پذیرش و تعهد بر سرخوردگی زناشویی، اسنادهای ارتباطی و تمایز یافتگی خود در مراجعین به مراکز روان‌شناختی شهر بهبهان. *مجله روان‌شناسی بالینی*، ۱۳(۱)، ۳۵-۴۶.

<https://doi.org/10.22075/JCP.2020.21196.1948>

معنایی، ستاره؛ پولادی ری‌شهری، علی؛ گلستانه، سیدموسی؛ و کیخسروانی، مولود. (۱۳۹۸). اثربخشی زوج‌درمانی به روش ایماگو تراپی هندریکس بر بهبود الگوهای ارتباطی و کاهش طلاق عاطفی. *روان‌پرستاری*، ۷(۱)، ۵۹-۶۵.

<https://sid.ir/paper/368269/fa>

ملاجعفرلو، مهدی؛ قاسم‌زاده، عظیم؛ و فرجیان، مرتضی. (۱۴۰۱). مقایسه اثر بخشی مشاوره گروهی با رویکرد شناختی رفتاری و واقعیت‌درمانی بر کاهش طلاق عاطفی و باورهای غیرمنطقی زوجین مراجعه‌کننده به مراکز مشاوره پارس‌آباد. *ایده‌های نوین روان‌شناسی*، ۱۴(۱۸)، ۱-۲۷.

<https://jnip.ir/article-1-837-fa.html>

هاشمی، زهره؛ و عینی، ساناز. (۱۳۹۹). اثربخشی زوج‌درمانی رفتاری یکپارچه‌شده بر طلاق هیجانی. *مشاوره و روان‌درمانی خانواده*، ۱۰(۱)، ۱-۲۰.

https://fcp.uok.ac.ir/article_61511.html

هواسی، ناهید؛ زهراکار، کیانوش؛ و محسن‌زاده، فرشاد. (۱۳۹۵). بررسی اثربخشی زوج‌درمانی گروهی به روش گاتمن بر کاهش فرسودگی زناشویی زوجین. *روان‌پرستاری*، ۴(۶)، ۵۹-۶۴.

<https://sid.ir/paper/235877/fa>

هوشمند، رودابه؛ احمدی، خدابخش؛ و کیامنش، علیرضا. (۱۳۹۸). تحلیلی بر علل تعارضات زناشویی در دو دهه اخیر (یک مرور نظام‌مند). *مجله علوم روان‌شناختی*، ۱۸(۷۹)، ۸۱۹-۸۲۸.

<http://psychologicalscience.ir/article-1-365-fa.html>

References

- Abbasi, I. S., Drouin, M., McDaniel, B. T., & Dibble, J. L. (2019). The protective influence of relationship commitment on the effects of Facebook addiction on marital disaffection. *The American Journal of Family Therapy*, 47(2), 120-136. <https://doi.org/10.1080/01926187.2019.1613940>
- Abbasi, I. S., & Alghamdi, N. G. (2017). Polarized couples in therapy: Recognizing indifference as the opposite of love. *Journal of sex & marital therapy*, 43(1), 40-48. <https://doi.org/10.1080/0092623X.2015.1113596>
- Ahmadi, M., Zaharakar, K., Davarniya, R., & Rezaiee, M. (2016). The effectiveness of brief self-regulation couple therapy on couple burnout in couples of Saveh city. *The Razi Journal of Medical Sciences*, 22(139), 64-75. (Persian) <http://rjms.iums.ac.ir/article-1-3291-fa.html>
- Alaghaband, L., Sharifi, H. P., Farzad, V., & Aghayousefi, A. (2020). Predicting emotional divorce based on emotional literacy, coping styles, quality of life, resilience mediation. *Journal of Psychological Science*, 19(90), 733-743. (Persian) <http://psychologicalscience.ir/article-1-603-fa.html>
- Amiri, M., Mesrabadi, J., Farid, A., & Sheikhalizadeh, S. (2022). Meta-analysis of National Research on the Effectiveness of Educational-therapeutic Interventions Based on Choice Theory in Controlling of Individual Behavior. *Journal of Applied Psychological Research*, 13(1), 325-350. (Persian) https://japr.ut.ac.ir/article_88614.html
- Arianfar, N., & Rasouli, R. (2019). The comparison of solution- focused couple therapy with acceptance and commitment couple therapy on marital burnout of couples. *Knowledge and Research in Applied Psychology*, 20(1), 47-60. (Persian) https://jsrp.isfahan.iau.ir/article_663541.html
- Asgari, A., & Goodarzi, K. (2018). The effectiveness of Emotional Schema Therapy on marital burnout on the Brink of Divorce. *Journal of Disability Studies*, 8(55), 1-9. (Persian) <http://jdisabilstud.org/article-1-1237-fa.html>
- Barry, R. A., & Lawrence, E. (2013). "Don't stand so close to me": An attachment perspective of disengagement and avoidance in marriage. *Journal of Family Psychology*, 27(3), 484. <https://doi.org/10.1037/a0032867>
- Barry, R. A., Lawrence, E., & Langer, A. (2008). Conceptualization and assessment of disengagement in romantic relationships. *Personal Relationships*, 15(3), 297-315. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6811.2008.00200.x>
- Barden, E. P., Wang, B. A., Sternberg, J. A., Poole, L. Z., & Balderrama-Durbin, C. M. (2021). Dyadic trust as a mediator in the association between posttraumatic stress symptoms and relationship distress in community couples. *Journal of Social and Personal Relationships*, 38(3), 950-970. <https://doi.org/10.1177/0265407520977701>
- Callaci, M., Péloquin, K., Barry, R. A., & Tremblay, N. (2020). A dyadic analysis of attachment insecurities and romantic disengagement among couples seeking relationship therapy. *Journal of marital and family therapy*, 46(3), 399-412. <https://doi.org/10.1111/jmft.12422>
- Callaci, M., Vaillancourt-Morel, M. P., Labonté, T., Brassard, A., Tremblay, N., & Péloquin, K. (2021). Attachment insecurities predicting romantic disengagement over the course of couple therapy in a naturalistic setting. *Couple and Family Psychology: Research and Practice*, 10(1), 54-69. <https://doi.org/10.1037/cfp0000158>
- Eydelkhani, S., Heydari, H., Davoodi, H., Zare Bahramabadi, M. (2019). Comparison of the Effectiveness of Feldman Multivariate approach and Intimate Skills (PAIRS) on the Sexual intimacy in women have marital distress. *Journal of Psychological Science*, 17(72), 937-944. (Persian) <http://psychologicalscience.ir/article-1-266-fa.html>
- Fotohi, S., Mikaeili, N., Atadokht, A., & Hajlo, N. (2018). Comparing the effectiveness of meta- emotion based couple therapy with narrative couple therapy on adjustment and couple burnout in conflicting couples. *Counseling Culture and Psychotherapy*, 9(34), 77-101. (Persian) https://qccpc.atu.ac.ir/article_8646.html
- Forouzanfar, A., & Sayadi, M. (2019). Meta-analysis of the effectiveness of emotionally focused therapy on reducing marital problems. *Armaghan-e-Danesh*, 24(1), 97-109. (Persian) <http://armaghanj.yums.ac.ir/article-1-2459-fa.html>
- Ghazanfari, B., Keshavarzi Arshadi, F., Hassani, F., & Emamipour, S. (2018). Effectiveness of couple therapy based on Choice Theory on conflict resolution styles and marital relationship quality of incompatible couples. *Applied Psychology*, 12(1), 47-62. (Persian) https://apsy.sbu.ac.ir/article_97018.html?lang=fa
- Gifford, W., Davies, B., Edwards, N., Griffin, P., & Lybanon, V. (2007). Managerial leadership for nurses' use of research evidence: an integrative

- review of the literature. *Worldviews on Evidence-Based Nursing*, 4(3), 126-145. <https://doi.org/10.1111/j.1741-6787.2007.00095.x>
- Habibalazadeh, H., Shafiabady, A. A., & Ghamari, M. (2020). A Comparison of the Effectiveness of Dialectical Behavior Therapy and Self-Regulated Couple Therapy on Reducing Emotional Divorce in Couples. *Women's Studies*, 11(31), 43-63. (Persian) https://womenstudy.ihcs.ac.ir/article_5104.html?lang=fa
- Hashemi, Z., & Eyni, S. (2020). The Effectiveness of the Integrated Behavioral Couple Therapy on the Emotional Divorce. *Journal of Family Counseling and Psychotherapy*, 10(1), 1-20. (Persian) https://fcp.uok.ac.ir/article_61511.html
- Hatami, N., Heydari, H., & Davoodi, H. (2021). Effectiveness of Emotionally-Focused Couple Therapy on the Marital Burnout and Divorce Inclination in the Couples Applying for Divorce. *Women's studies*, 12(35), 23-40. (Persian) https://womenstudy.ihcs.ac.ir/article_5694.html
- Heidarpour Eskandari, M., Amini, N., & Jafarinia, G. (2022). The comparison of effectiveness of emotion-focused couple therapy and mindfulness-based stress reduction program on emotional divorce of couples. *Rooyesh*, 10 (12), 203-214. (Persian) <http://frooyesh.ir/article-1-3138-fa.html>
- Havassi, N., Zahrakar, K., & Mohsenzadeh, F. (2017). A study on the efficacy of Gottman marital therapy as a group method in reduction of marital burnout. *Iranian Journal of Psychiatric Nursing*, 4 (6), 59-64. (Persian) <http://ijpn.ir/article-1-789-fa.html>
- Hooshmandi, R., Ahmadi, K., & kiamanesh, A. (2019). Analysis of the causes of marital conflict in the last two decades (a systematic review). *Journal of Psychological Science*, 18(79), 819-828. (Persian) <http://psychologicalscience.ir/article-1-365-fa.html>
- Jafarimanesh, M., Zahrakar, K., Taghvaei, D., & Pirani, Z. (2020). The Effectiveness of Reality Therapy Training on Marital Burnout in Couple with Marital Conflicts. *Journal of Research in Behavioral Sciences*, 18 (3), 288-299. (Persian) <http://rbs.mui.ac.ir/article-1-844-fa.html>
- Karney, B. R., & Bradbury, T. N. (2020). Research on marital satisfaction and stability in the 2010s: Challenging conventional wisdom. *Journal of marriage and family*, 82(1), 100-116. <https://doi.org/10.1111/jomf.12635>
- Keybolahi, T., Kerskian Mujamari, A., Havassi somar, N., Mansoorifar, M., & Tari Moradi, A. (2022). Meta-analysis and comparison of the effectiveness of treatment based on acceptance and commitment and integrated behavioral couple therapy on the components of marital quality of couples. *Journal of Psychological Methods and Models*, 13(47), 29-52. (Persian) <https://www.sid.ir/paper/999575/fa>
- Lyvers, M., Pickett, L., Needham, K., & Thorberg, F. A. (2022). Alexithymia, fear of intimacy, and relationship satisfaction. *Journal of Family Issues*, 43(4), 1068-1089. <https://doi.org/10.1177/0192513x2111010206>
- Mohannaee, S., Poladei Rayshahri, A., Golestaneh, S., & Keykhosrovani, M. (2019). Effectiveness of Couple Therapy by Hendrix Imago Therapy Method on Improving communication patterns and Reducing Emotional Divorce. *Iranian Journal of Psychiatric Nursing*, 7(1), 58-65. (Persian) <http://ijpn.ir/article-1-1248-fa.html>
- Masoud Maydanchi, R., Yaghobi, A., Goodarzy, K., & Karimi, J. (2020). Comparing the effectiveness of training of emotionally-focused approach and choice theory on couple's marital satisfaction and burnout. *Journal of Family Research*, 16(3), 377-393. (Persian) https://jfr.sbu.ac.ir/article_97833.html
- Mohammadi, M., Sheykh Hadi Siruii, R., Garafar, A., Zahrakar, K., Shakarami, M., & Davarniya, R. (2017). Effect of group cognitive behavioral couples therapy on couple burnout and divorce tendency in couples. *Armaghen-e-Danesh*, 21(11), 1069-1086. (Persian) <http://armaghanj.yums.ac.ir/article-1-1404-fa.html>
- Mohammadi, M., Ejei, J., & Lavasani, M. GH. (2019). The Effectiveness of Training of Emotionally-Focused Approach on Couple Burnout and Couples Tendency for Divorce. *Journal of Psychology*, 22(4), 362-378. (Persian) <http://www.iranapsy.ir/Article/21368>
- Moghim, F., Asadi, J., & Khajevand Khoshali, A. A. (2022). Comparison between the effectiveness of Acceptance and Commitment Therapy (ACT) and Schema Therapy on marital burnout and marital conflicts of patients referred to Gorgan counseling centers. *Shenakht Journal of Psychology and Psychiatry*, 9(2), 16-34. (Persian) <http://shenakht.muk.ac.ir/article-1-1441-fa.html>
- Mollajafarlou, M., Ghasemzadeh, A., & Farajian, M. (2022). Comparing the effectiveness of group counseling with cognitive behavioral approach and reality therapy on reducing emotional divorce and irrational beliefs of couples referring to counseling centers in Parsabad. *Journal of Psychology New*

- Ideas*, 14(18),1-27. (Persian) <https://jnip.ir/article-1-837-fa.html>
- Nazarpour, D., Zaharakar, K., Pouryahya, M., & Davarniya, R. (2019). Effectiveness of couple therapy based on Imago Relationship Therapy: Its impact on couple burnout. *Shefaye Khatam*, 7(4), 51-60. (Persian) <http://shefayekhatam.ir/article-1-1997-fa.html>
- Najarasl, S., Asgari, P., Naderi, F., & Esmaeelkhani, F. (2021). Compare the effectiveness of Positive Thinking Education, and Based on Acceptance and Commitment Treatment on marital disaffection, communication attributions and self-differentiation in people visiting Behbahan city counseling centers. *Journal of Clinical Psychology*, 13(1), 35-46. (Persian) https://jcp.semnan.ac.ir/article_5105.html
- Panahi, M., kazemi Jamarani, SH., Enayatpour Shahrabaki, M., & Rostami, M. (2018). Effectiveness of integrative behavioral couple therapy on reducing marital burnout and fear in couples of intimacy. *Applied Psychology*, 11(3), 373-392. (Persian) https://apsy.sbu.ac.ir/article_96914.html
- Rajabpour, S., & Nejat, H. (2019). Comparison of the cognitive-behavioral therapy and drug therapy with bupropion on sexual satisfaction and marital disturbance in women with sex anxiety. *Journal of Disability Studies*, 9, 28-28. (Persian) <http://jdisabilstud.org/article-1-1385-fa.html>
- Saeed Abbasi, I. (2018). The link between romantic disengagement and Facebook addiction: Where does relationship commitment fit in?. *The American journal of family therapy*, 46(4), 375-389. <https://doi.org/10.1080/01926187.2018.1540283>
- Saeed Abbasi, I., Rattan, N., Kousar, T., & Khalifa Elsayed, F. (2018). Neuroticism and close relationships: How negative affect is linked with relationship disaffection in couples. *The American Journal of Family Therapy*, 46(2), 139-152. <https://doi.org/10.1080/01926187.2018.1461030>
- Salehpour, P., Ahghar, GH., & Navabi Nejad, Sh. (2020). The Effectiveness of Mindfulness-Based Cognitive Therapy on Reducing Irrational Beliefs and Emotional Divorce in Married Women Referred to Tehran Counseling Centers. *Medical Journal of Mashhad University of Medical Sciences*, 62(4.1), 169-178. (Persian) https://mjms.mums.ac.ir/article_14314.html?lang=fa
- Sodani, M., Karimi, S., & Shirali Nia, Sh. (2017). The effectiveness of counseling with an emphasis on Choice Theory in reducing emotional divorce in couples. *Journal of Family Psychology*, 3(2), 83-92. (Persian) https://www.ijfpjournal.ir/article_245520.html
- Soodani, M., Dehghani, M., & Dehghanizadeh, Z. (2013). The Effectiveness of Transactional Analysis Training on Couple's Burnout and Quality of Couple's Life. *Journal of Family Counseling and Psychotherapy*, 3(2), 159-181. (Persian) https://fcp.uok.ac.ir/article_9623.html
- Zamani, T., & Isanejad, O. (2022). Meta-analysis of Studies Related to the Effectiveness of Cognitive-Behavioral Couple Therapy on Reducing Marital Problems. *Journal of Applied Counseling*, 12(1), 131-152. (Persian) https://jac.scu.ac.ir/article_17791.html